

PARK KULTUROWY

Park kulturowy stanowi jedną z czterech form ochrony zabytków wyróżnionych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Jest to obszar ukształtowany historycznie, zawierający elementy wytworzone przez naturę i człowieka.

Celem jego powołania jest ochrona krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej (np. zabytkowa architektura, założenie urbanistyczne). Procedura ustanawiania parku kulturowego polega na powołaniu parku przez radę gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Rada gminy lub związek gmin (jeśli park leży na terenie wykraczającym poza granice gminy) uchwała nazwę parku, sposób ochrony oraz zakazy i ograniczenia związane z prowadzeniem robót budowlanych, działalnością rolniczą bądź przemysłową, zmianami sposobu korzystania z zabytków nieruchomych i umieszczeniem znaków niezwiązanych bezpośrednio z parkiem. Gminny organ władzy wykonawczej jest zobligowany do utworzenia – w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków – planu ochrony obowiązującej na terenie parku. Park kulturowy jest zatem samorządową formą ochrony krajobrazu kulturowego, za którą odpowiedzialna jest miejscowa społeczność. Motywacją dla utworzenia parku kulturowego jest przede wszystkim chęć podkreślenia specyfiki kulturowej regionu. Ustanowienie parku kulturowego ma doniosłe znaczenie w wymiarze lokalnym, ponieważ może on stanowić podstawę tożsamości dla społeczności lokalnej.

Parki kulturowe o szczególnym znaczeniu zostają niekiedy uznane za pomniki historii, a także, w przypadku wyjątkowej wartości, wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Na terenie Polski obecnie znajduje się 35 parków kulturowych, m.in. Wilanowski Park Kulturowy czy Park Kulturowy Stare Miasto w Krakowie.

[M.St.]

Literatura:

- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. 2014 poz. 1446).
- Golań, Rafał. *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Komentarz*. Kraków: Kantor Wydawniczy Zakamycze, 2004.
- Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Parki Kulturowe*, 5.11.2017, dostępne: https://www.nid.pl/pl/Dla_wlascicieli_i_zaradcow/dla-samorzadow/parki-kulturowe/
- Zalasińska, Katarzyna. *Ochrona zabytków*. Warszawa: LexisNexis, 2010.
- Zeidler, Kamil. *Prawo ochrony dziedzictwa kultury*. Warszawa: Oficyna Wolters Kulwer Business, 2007.